

та розвитку, чому будуть присвячені подальші дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] : Закон України № 2343-ХІІ від 14 трав. 1992 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Barton L. Crisis in organizations: Managing and Communicating in the Heat of Chaos Cincinnati / Barton L. – Ohio : South-Western, 1993. – P. 2.
3. Баранов В. А. Антикризисное управление / Баранов В. А. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2009. – 520 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / Бланк И. А. – К. : Ника-Центр, 1999. – 528 с.
5. Василенко В. О. Антикризисное управление підприємством / Василенко В. О. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 504 с.
6. Даниленко А. І. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : в 3 т. / Даниленко А. І. – К. : Фенікс, 2008. – Т. 3 : Фінанси підприємств: тенденції, стан і проблеми управління. – 308 с.
7. Коротков Э. М. Антикризисное управление / Коротков Э. М. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 432 с.
8. Лігоненко Л. О. Антикризисное управління підприємством / Лігоненко Л. О. – К. : Знання, 2005. – 824 с.
9. Мескон М. Х. Основы менеджмента / Мескон М. Х., Альберт Н., Хедоури Ф. – М. : Дело, 1992. – 702 с.
10. Савельев Э. В. Новітній маркетинг : навч. посіб. / Є. В. Савельев, С. І. Чеботар, Д. А. Штефаніч [та ін.]. – К. : Знання, 2008. – 420 с.
11. Скібіцький О. М. Антикризисный менеджмент / Скібіцький О. М. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 568 с.
12. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.
13. Чернявський А. Д. Антикризисное управління підприємством / Чернявський А. Д. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.

УДК 378:334.735:001.9

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ОРГАНІЗАЦІЙ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЇХ РОЗВИТКУ

І. П. Отенко, доктор економічних наук

На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається дуже швидко нарощування обсягу інформації та знань. Окрема людина вже не в змозі опанувати весь існуючий обсяг знань навіть з дуже вузької предметної галузі. Щоб вирішити одну проблему чи прийняти одне рішення, вже недостатньо знань одного керівника, необхідно використати знання усіх працівників для того, щоб випередити конкурентів. Бурхливий розвиток інформаційних технологій прискорює не лише швидкість обміну та розповсюдження інформації, а й швидкість змін умов господарської діяльності організацій, для цього необхідно швидко аналізувати та враховувати їхні дії. Зміна умов господар-

ської та управлінської діяльності спричиняє і зміну їхніх інструментів. Одним із таких інструментів є розвиток нової специфічної функції управління – управління знаннями. Управління знаннями дозволяє активізувати використання найбільш цінних активів організації: ідей, таланту, досвіду всього колективу. Без концентрації уваги на цих аспектах неможливо врегулювати проблеми та скористатися можливостями, що несе нове господарське середовище.

Питанням щодо управління знаннями в організаціях присвячені праці таких іноземних і вітчизняних представників наукової економічної думки: П. Друкера, І. Нонаки, Т. Са-

кайя, Б. Мільнера, В. Макарова, О. Динкіна, Д. Тіса, З. Румянцевої, Ю. Бажала, О. Лапко, Б. Маліцького, Л. Федулової та ін.

Пошуку способів вирішення проблем управління розвитком кооперативного господарства присвячені наукові праці таких видатних вітчизняних і зарубіжних учених, як Антонюк, С. Бабенко, М. Аліман, В. Апопій, С. Гелей, В. Геєць, П. Саблук, А. Чухно, Ф. Хміль, М. Байдаков, А. Бернвальд, М. Виноградський, Є. Воронова, Г. Бланк, А. Панкратов, В. Блістер, М. Івлів, В. Жигалов, Н. Голошубова, Я. Гончарук, А. Гребньов, В. Куценко, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, Г. Макарова, І. Маркіна, В. Семчик, В. Марцин, М. Овчарук, Ю. Шемшученко, В. Галюк, Н. Ушакова, Ф. Хміль та ін.

Пошук напрямів забезпечення розвитку організацій споживчої кооперації України залишається незавершеним. Одним із таких напрямів, на нашу думку, повинно стати удосконалення управління знаннями організацій споживчої кооперації України, що, в свою чергу, потребує поглиблення, як існуючих теоретичних досліджень дисципліни «управління знаннями», так і методичних аспектів управління знаннями організацій споживчої кооперації України.

Метою даного дослідження є обґрунтування управління знаннями, як необхідної умови розвитку організацій споживчої кооперації України.

О. О. Богданов встановив, що для успішної еволюції організаційних систем необхідна [1]: відкритість для обміну із зовнішнім середовищем інформацією, енергією, матеріальними ресурсами; організаційна система мети; безпека, яку забезпечує орган управління інформацією. Карташов В. О. [2] зазначає, що найкраще розвивається система, в якій найбільш адекватно до зовнішнього впливу працює механізм адаптації, найбільш досконалий механізм захисту (межа) від сигналів, які перевищують можливості адаптера (сервісу безпеки), найсприятливіше середовище для підтримки робочого стану адаптера й межі, налагоджена діяльність сервісу безпеки.

Управління розвитком у трансформаційній економіці – вихідний елемент у концепції

управління гнучким розвитком, механізмом здійснення якого виступають внутрішньоорганізаційні зміни, спрямовані на адаптацію діяльності підприємства до вимог ринку [3]; швидкі зміни соціально-економічних характеристик зовнішнього середовища, сталість економічного розвитку, що є головним фактором стратегічної рівноваги, забезпечення адекватним механізмом адаптації виробничих систем. Адаптивність виробничої системи означає забезпечення динамічної рівноваги виробничого процесу із зовнішнім середовищем [4].

На нашу думку, саме управління знаннями здатне забезпечити такі зазначені науковцями важливі умови розвитку систем, як відкритість для обміну із зовнішнім середовищем інформацією, внутрішньоорганізаційні зміни, спрямовані на адаптацію діяльності підприємства до вимог ринку.

З вищезазначених визначень можемо зробити висновок, що головними умовами розвитку будь-якої системи, в тому числі і споживчої кооперації України є:

- відкритість для обміну із зовнішнім середовищем інформацією, енергією, матеріальними ресурсами;
- безпека, яку забезпечує орган управління інформацією;
- підтримка складовими (підсистемами) організацій цілісного стану, нарощення їх потенційних переваг;
- здійснення пошуку напрямів пристосування організацій до умов зовнішнього та можливостей внутрішнього середовища;
- проведення аналізу та прогнозування майбутніх результатів пристосування організацій до умов зовнішнього та можливостей внутрішнього середовища;
- здійснення внутрішньоорганізаційних змін, спрямованих на адаптацію діяльності організацій до вимог ринку;
- наявність адекватного до зовнішнього впливу механізму адаптації організацій.

Саме управління знаннями здатне підвищити ефективність реалізації усіх перерахованих умов розвитку за рахунок забезпечення необхідної основи для швидкої і успішної адаптації системи до умов її зовнішнього та можливостей внутрішнього середовища.

Відповідно до результатів дослідження Л. М. Шимановської-Діанич та В. А. Власенка [5] науковці (С. Г. Бабенко, С. Д. Гелей, П. Ю. Балабан, М. В. Аліман, А. П. Макаренко) виділяють такі основні етапи розвитку системи споживчої кооперації України:

1) із середини 60-х рр. XIX ст. до початку XX ст. – виникнення споживчої кооперації як громадсько-масової організації людей;

2) із початку XX ст. до 1917 р. – інтенсивний розвиток кооперативного руху;

3) із 1917 р. до кінця 30-х рр. XX ст. – удосконалення правового забезпечення діяльності споживчих товариств і спілок;

4) із 1940-х рр. до середини 1980-х рр. – відновлення діяльності та бурхливий розвиток кооперативних організацій і підприємств;

5) із середини 80-х рр. XX ст. по 1991 р. – кризовий стан основних галузей діяльності системи;

6) із 1991 р. і до цього часу – подолання кризових явищ, активний пошук способів адаптації кооперативної системи до нових умов господарювання.

Таким чином, зараз система споживчої кооперації України знаходиться на етапі розвитку, для якого визначальним є активний пошук способів адаптації кооперативної системи до нових умов господарювання.

На нашу думку, вдосконалення управління знаннями забезпечить адаптацію організацій споживчої кооперації України за рахунок таких переваг:

- більш активного обміну інформацією, що сприятиме поліпшенню взаємин між співробітниками;

- навчання, отримання співробітниками уроків зі своїх і чужих помилок, використання досягнень один одного;

- об'єднання як окремих працівників, так і облспоживспілок, райспоживспілок, районних споживчих товариств, що знаходяться у різних регіонах за допомогою єдиної інформаційної мережі та сучасних засобів зв'язку;

- прискорення знаходження необхідної інформації, в тому числі і про вимоги зовнішнього і стан внутрішнього середовища організацій споживчої кооперації;

- полегшення складення звітів, пропозицій, поточних документів, що вивільняє час

для розвитку компетенції та для більш детального аналізу середовища;

- розширення доступу до необхідної інформації та накопичених організацією знань, що дозволяє значно підвищити ефективність прийняття рішень;

- прискорення оборотності товарів за рахунок використання загальних знань і досвіду організацій;

- поліпшення роботи зі споживачами за рахунок налагодження зворотного зв'язку з ними і вживання більш адекватних до їхніх потреб заходів;

- підвищення інноваційної активності працівників за рахунок використання та об'єднання ідей працівників організацій;

- мотивації працівників до підвищення кваліфікації та особистого розвитку;

- прискорення реакції організацій на зміни запитів ринку;

- підвищення продуктивності праці як працівників, так і підрозділів за рахунок скорочення дублювання функцій і окремих операцій;

- підвищення об'єктивності прийнятих рішень за рахунок врахування думок, здобутих знань і досвіду працівників, а не лише керівника.

Отже, результати проведеного дослідження сутності поняття «управління розвитком» і переваг, що надає «управління знаннями» дозволяє стверджувати, що управління знаннями можна вважати одним із основних факторів розвитку організацій споживчої кооперації України. Проте не вирішеними залишаються проблеми пошуку способів удосконалення управління знаннями організацій споживчої кооперації України, що визначає напрям подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданов А. А. Тектология: всеобщая организационная наука / А. А. Богданов. – М. : Экономика, 1989. – Т. 1. – 304 с.
2. Карташов В. А. Система систем : очерки общей теории и методологии / В. А. Карташов. – М. : Прогресс-Академия, 1995. – 507 с.
3. Потрашкова Л. В. Моделирование управления развитием предприятия : автореф. дис. на здо-

- буття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.03.02 / Л. В. Потрашкова. – Х. : Харків. держ. екон. ун-т, 2002. – 20 с.
4. Савіна Г. Г. Методологія та практика удосконалення управління соціально-економічним розвитком підприємств легкої промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.06.01 / Г. Г. Савіна. – До-нецьк : Ін-т економіки промисловості НАН України, 2005. – 33 с.
  5. Шимановська-Діанич Л. М. Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємств та організацій споживчої кооперації України: теорія і практика : монографія / Л. М. Шимановська-Діанич, В. А. Власенко. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2010. – 341 с.

УДК 631.164.23

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АПК

Н. В. Зінченко, кандидат економічних наук

У процесі поглиблення суспільного розподілу праці сільське господарство самостійно вже не може забезпечувати умову власного відтворення. Це зумовлено тим, що розвиток даної галузі все більшою мірою залежить від промисловості, яка поставляє селу необхідні засоби виробництва. Тобто темпи й ефективність розширеного відтворення у сільському господарстві значною мірою залежать від розвитку першої сфери АПК – фондостворюючих галузей, і їх здатності забезпечити його знаряддями та предметами праці у необхідному обсязі, асортименті та якості.

Слід зазначити, що з розвитком інтеграційних процесів спостерігається значне розширення і поглиблення міжгалузевих зв'язків по двох напрямках – з одного боку, у результаті задоволення всезростаючих потреб сільського господарства продукцією фондостворюючих галузей, з іншого – через збільшення поставок сільськогосподарської сировини на промислову переробку галузям харчової і легкої промисловості. Існує також третя сторона, яка є одним із важливих напрямів розширення міжгалузевих зв'язків, – здійснення різних видів діяльності по обслуговуванню сільськогосподарського виробництва шляхом створення ремонтних, агрохімічних, меліоративних та інших агросервісних підприємств і організацій, що у сукупності утворюють виробничу інфраструктуру АПК.

Тому питанням поглиблення інтеграційних процесів в АПК шляхом створення різноманітних ринкових структур необхідно постійно приділяти особливу увагу.

Наукові дослідження з проблем подальшого розвитку інтеграційних процесів в АПК є і залишаються предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: В. Г. Андрійчука, В. І. Богачова, П. І. Гайдуцький, В. М. Гончарова, П. Т. Саблука, В. Г. Ткаченка, Н. Г. Арасланова та ін.

Метою даної статті є виявлення мотивів щодо розвитку інтеграційних процесів в АПК за допомогою застосування ряду основних принципів.

Активізація інтеграційних процесів обумовлена не тільки потребами самих товаровиробників галузей АПК, що прагнуть до об'єднання з метою спільної діяльності, але і зусиллями з боку держави, направленими на стимулювання створення інтегрованих агропромислових формувань як ефективного механізму подолання депресивного стану сільськогосподарського виробництва.

Доцільність створення інтегрованих формувань значною мірою пов'язана і з кризовим станом більшості сільськогосподарських підприємств. Інтеграційні процеси у сучасних умовах є одним із найбільш ефективних засобів досягнення максимальної прибутковості виробників аграрної продукції.